

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
24/60891 - 5

Sted, dato:
Bergen, 31.05.2024

Voldtekt – et uløst samfunnsproblem - høring

Vest politidistrikt ser positivt på at det ble satt ned ett utvalg for å belyse voldtekt som samfunnsproblem og at det nå er fremmet konkrete tiltak som gir grunnlag for økt fokus på det kontinuerlige arbeidet som må gjøres for at voldtekter skal utgjøre ett så lite samfunnsproblem som mulig.

Det må nok erkjennes at beviskravet og bevissituasjonen i konkrete voldtektssaker gjør at mange voldtektssaker ikke lar seg oppklare. I svært mange saker er det ord mot ord og krevende bevissituasjoner vi står overfor. Det er derfor særskilt viktig med fokus på kvaliteten i etterforskningen og ressursene satt til dette viktige fagfeltet.

Ressurssituasjonen i distriktet oppleves som krevende og vi ser at vi ikke evner å få gjennomført etterforskningsskritt i voldtektssaker like raskt som vi burde. Det er vanskelig å prioritere voldtekter høyere uten at det går ut over andre prioriterte oppgaver. Vi er enige i at det er sentralt for sakenes oppklaring at avhør av fornærmede, mistenkte og vitner skjer så raskt som mulig, blant annet for at muligheten for de involverte til å samkjøre forklaringer blir så liten som mulig. Dette fordrer at det er kapasitet til å få gjennomført disse etterforskningsskrittene så raskt som mulig.

Hva gjelder spørsmålet om å sende kriminalteknikere for å foreta sporsøk i flere saker, tror vi ikke det vil gi noen effekt. Kripas sin rapport må leses med det bakteppe at kriminalteknikere gjerne sendes ut på ferske og alvorlige saker med høyt oppklaringspotensiale. Det har også vært en utvikling i det kriminaltekniske arbeidet mot at patruljene nå utfører flere sporsøk som tidligere ble utført av kriminalteknikere.

Vest politidistrikt ser ikke behov for at voldtektsgruppen ved Kripas gjeninnføres eller at det opprettes nye enheter for å styrke fagfeltet. Fagansvaret for kvaliteten i straffesakene ligger hos Riksadvokaten og påtalemyndigheten, som nok ikke har vært ressurs satt til å sikre fagutvikling og etterlevelse av kvalitetsstandarder i tilstrekkelig grad. Sakene håndteres og etterforskes av distriktene og det bør heller innføres tiltak som sikrer at sakene håndteres av robuste fagmiljøer i distriktene som kan pålegges rapporteringsplikt til POD og RA som bør ha det nasjonale koordineringsansvaret. Vi anser at en styrking av Riksadvokaten er det beste tiltaket for å styrke fagutviklingen og

sikre etterlevelse av funn fra kvalitetsundersøkelser og fagutviklingen må ligge her. Det må heller være krav om at samtlige voldtektssaker i det enkelte distrikt etterforskes av robuste fagmiljøer. I eget distrikt er det for eksempel kun to av tre geografiske driftsenheter som har egne etterforskningsenheter med ansvar for voldtektssaker. I den geografiske driftsenheten Hordaland etterforskes voldtektssaker spredt ut på samtlige 6 politistasjonsdistrikt.

Utvalget har basert sin utredning knyttet til straffesaksarbeidet på kvalitetsundersøkelsene som ble gjennomført i regi av Riksadvokaten i 2016 og 2020. Siste undersøkelse baserer seg på voldtektssaker avgjort i 2019. Til dette kan det bemerkes at informasjonen fra undersøkelsene ligger flere år tilbake i tid og at det har funnet sted flere forbedringstiltak etter det. En rekke av de foreslåtte tiltak er nå gjennomført.

Det har over flere år eksistert krav til saksbehandlingstiden i voldtektssaker som politidistriktet ikke klarer å innfri. Det har vært et kontinuerlig arbeid for å styrke formålsstyrt etterforskning og sikre kvaliteten, men vi har ikke lyktes med å redusere den generelle saksbehandlingstiden innenfor fristen og etterforskningsenhetene ser seg nødt til å legge etterforskningsoppgave i voldtektssaker på vent.

Politidistriktet skal ha utarbeidet etterforskningsplaner i alle voldtektssaker, men kapasitetsutfordringer gjør det krevende å holde disse oppdatert til enhver tid. Vi ser også at det går med mer ressurser enn tidligere på å lage planer, sette ut etterforskningskritt og prioritere mellom disse. Restkapasiteten til å utføre etterforskningskritt er derved svekket. Vi er skeptiske til at etterforskerne skal pålegges nye oppgaver knyttet til oppfølging av fornærmede, idet det vil gå ut over kapasiteten til å etterforske sakene.

Hva gjelder internettrelaterte voldtekter er vi bekymret for om vi er i dårligere stand til å avdekke nettovergrepene enn vi var for få år siden. Den digitale utviklingen har gjort det enklere å skjule straffbar aktivitet på nett og det er mer krevende å for oss å finne beviser på digitale enheter og kontoer. Samtidig er vi satt i en situasjon der vi skal håndtere ett svært stort volum av informasjon fra NCMEC og andre Cybertip. Dette tvinger oss til å avgrense etterforskningene til det minimale for å være i stand til å håndtere nye informasjonen som kommer inn. Samlet sett gjør det oss dårligere i stand til å avsløre nettovergrepene.

Den synkende oppklaringsprosenten gir grunn til bekymring. Vår oppfatning er at den delvis kan skyldes at vi ikke avdekker store nettovergrepskomplekser med mange fornærmede. Samtidig er vår oppfatning at det i dag blir anmeldt flere festrelaterte voldtektssaker i ungdomsmiljøet som har svakere oppklaringspotensiale enn tidligere. Vi deler oppfatningen om at det bør satses på forebyggende arbeid mot ungdommen. I den sammenheng anbefales at det bekjentgjøres hva som skal til for at straffbarhetsvilkårene for voldtekt og andre seksuelle krenkelser er oppfylt og hvilken straff man risikere.

Hva gjelder spørsmål knyttet til at politijuristene nå kan henlegge voldtekssaker selv og at statsadvokaten da kun får befatning med saken ved klage, bemerkes at vår nåværende erfaring er at de aller fleste voldtekts henleggelse blir påklaget. I høringen er angitt at kun 14 % blir påklaget, men her antas å ha skjedd en vesentlig økning i antall saker som blir påklaget.

Statens barnehus i Bergen har i sin høringsuttalelse vært positiv til en lovendring som tilsier at fornærmede mellom 16 og 18 år avhøres ved tilrettelagte avhør på Barnehuset. Dette støttes. Videre mener vi vil være ett viktig tiltak om det gjøres opptak av

forklaringene under hovedforhandling i tingretten. Dette både for å skåne de involverte, men også for å sikre at bevisbilde ikke endres og tilpasses til ankeforhandlingen. Vi erfarer en økning i saker der lagmannsretten vurderer bevisene ulikt tingretten.

Vest politidistrikt støttet tiltaket om at Riksadvokaten bes utarbeidet nasjonale retningslinjer for håndtering av NCMEC meldinger, og påpeker at det da er behov for at det er samsvar mellom føringene fra RA og de ressursene politiet har til å håndtere meldingene. Videre støttes at Riksadvokaten bes utarbeide eget rundskriv for etterforskning og oppfølging av voldtektssaker.

Hva gjelder forslaget om at fornærmede tilbys møter med påtaleansvarlig i forbindelse med påtaleavgjørelsen og før hovedforhandling, bemerkes at det vil kreve ett ressursuttak vi ikke er bemannet til å håndtere. Videre har dette en side mot objektivitetsplikten som kan være, eller fremstå å være, uheldig.

Høringsutvalget foreslår at alle fornærmede avhør tas opp på video og at samtlige fornærmede gjøres kjent med sine rettigheter på bistandsadvokat. Disse tiltakene er innfridd i distriktet

Med hilsen

Gunnar Henry Fløystad
*Politiinspektør,
Leder Felles enhet for påtale*

Janne Ringset Heltne
*Politiinspektør
Påtaleseksjonen for vold og seksuelle
overgrep*

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi:

Per Johan Askevold
Sissel Irene Helle Becker
Tora Titlestad Westgård-
Strand